

U 50/2024 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om ingående av ett avtal mellan Europeiska unionen och Konungariket Norge om detaljerade villkor om Konungariket Norges tillträde till den offentligt reglerade tjänst som tillhandahålls av ett globalt satellitnavigationssystem som upprättats i enlighet med unionens rymdprogram

Med stöd av 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen en promemoria om ingående av ett avtal mellan Europeiska unionen och Konungariket Norge om detaljerade villkor om Konungariket Norges tillträde till den offentligt reglerade tjänst som tillhandahålls av ett globalt satellitnavigationssystem som upprättats i enlighet med unionens rymdprogram.

Helsingfors 5.12.2024

Kommunikationsminister Lulu Ranne

Specialsakkunnig Taruanne Lindevall

5.12.2024

FÖRSLAG TILL RÅDETS BESLUT OM INGÅENDE AV ETT AVTAL PÅ UNIONENS VÄGNAR MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH KONUNGARIKET NORGE OM DETALJERADE VILLKOR OM KONUNGARIKET NORGES TILLTRÄDE TILL DEN OFFENTLIGT REGLERADE TJÄNST SOM TILLHANDAHÅLLS AV ETT GLOBALT SATELLITNAVIGATIONSSYSTEM SOM UPPRÄTTATS I ENLIGHET MED UNIONENS RYMDPROGRAM

1 Bakgrund

Norge är EU:s närmaste strategiska partner som deltar i unionens rymdprogram. Ett samarbetsavtal om satellitnavigering har ingåtts mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Konungariket Norge och avtalet trädde i kraft 2016. Dessutom deltar Norge i de flesta komponenterna i unionens rymdprogram, med vissa undantag, såsom Galileos offentligt reglerade tjänst, nedan kallad PRS-tjänsten.

I samarbetsavtalet fastställs principerna för samarbetet samt Norges rättigheter och skyldigheter till exempel i fråga om säkerhet, markstationer och radiofrekvenser. Med stöd av detta avtal från 2016 erbjuder Norge teknologi för Galileo och placerar PRS-tjänstens markstationer i Jan Mayen, Svalbard och Troll (Antarktis). Konungariket Norge och Europeiska unionen ingick 2004 ett avtal om säkerhetsförfaranden för utbyte av sekretessbelagda uppgifter.

Med stöd av artikel 8.4 i unionens förordning om rymdprogram tillämpas på tredjeländers deltagande i Galileos PRS-tjänst artikel 3.5 i beslut nr 1104/2011/EU, enligt vilken tredjeländer kan delta i PRS-tjänsten om de i enlighet med artikel 218 i EUF-fördraget har ingått ett informationssäkerhetsavtal med unionen och ett avtal där de detaljerade villkoren och formerna för tillträde till PRS fastställs och som på särskilda villkor även omfattar tillverkning av PRS-mottagare, med undantag för säkerhetsmoduler.

Norge bad den 20 januari 2012 om att inleda förhandlingar om ett avtal som ger Norge tillgång till Galileos PRS-tjänst. Rådet gav den 20 maj 2016 tillstånd att inleda förhandlingar på unionens vägnar. Sammanlagt sju förhandlingsrundor har hållits, varav den första 2016 och den senaste den 4 oktober 2023. Förhandlingarna har nu slutförts och ett förslag till beslut om undertecknande har lagts fram. Man har inte fått information om den närmare tidtabellen för den fortsatta behandlingen.

2 Avtalets syfte och huvudsakliga innehåll

Av Galileos olika tjänster är PRS-tjänsten den mest skyddade och känsliga och den producerar uppgifter om position och tid för medlemsstaterna och som tack vare en stark krypterad signal tål avsiktlig cyberpåverkan och oavsiktliga störningar. Den är därför lämplig för tjänster som måste vara stabila och fullständigt pålitliga och vars kontinuitet måste kunna garanteras även i de allvarigaste krissituationerna. Ur ett geopolitiskt perspektiv stärker Norges deltagande i Galileos PRS-tjänst Europas ställning som en global aktör och främjar det internationella samarbetet på det sätt som fastställts i den europeiska rymdstrategin.

Att en liknande partner som Norge deltar i PRS-tjänsten är helt i linje med den europeiska rymdstrategin och Europeiska unionens rymdstrategi för säkerhet och försvar, där man konstaterar att det internationella samarbetet bör främjas för att maximera fördelarna med rymden för samhället och EU:s ekonomi, stödja en konkurrenskraftig europeisk rymdsektor och stärka Europas autonomi när det gäller att använda rymden i en säker miljö.

Dessutom är den förenlig med det gemensamma meddelandet om ett starkare EU-engagemang för ett fredligt, hållbart och välmående Arktis, eftersom PRS-tjänsten säkerställer obegränsad och oavbruten tillgång för befullmäktigade användare, även Norge, till stabila navigeringstjänster i det arktiska området, vilket förbättrar säkerheten för områdets funktioner.

Kommunikationsministeriet har befullmäktigat Transport- och kommunikationsverket Traficom att representera Finland i avtalsberedningen. Finland har stött Norges inträde som PRS-användare och potentiell tillverkare av mottagare.

Syftet med avtalet är att fastställa de detaljerade villkoren för PRS-tjänsten för Norges del i enlighet med artikel 3.5 b i ovan nämnda beslut nr 1104/2011/EU. I och med avtalet blir Norge PRS-användare och potentiell tillverkare av mottagare.

3 Konventionens rättsliga grund

Avtalet har förhandlats på unionens vägnar i ett förfarande enligt artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Kommissionen har föreslagit artikel 189 i EUF som materiell rättslig grund för beslut om undertecknande och ingående av avtal. Enligt punkt 2 i artikeln ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målen för den europeiska rymdpolitiken, inklusive unionens rymdprogram. Till följd av denna rättsliga grund fattar rådet beslut om undertecknande och ingående av avtalet på unionens vägnar med kvalificerad majoritet i enlighet med artikel 218.8 i EUF-fördraget.

Rådets beslut om undertecknande av avtalet förutsätter inte samråd med eller godkännande av Europaparlamentet. Rådets beslut om att ingå ett avtal förutsätter dock parlamentets godkännande enligt artikel 218.6 a i EUF-fördraget. Parlamentet informeras i alla skeden av förfarandet i enlighet med artikel 218.10 i EUF-fördraget.

Statsrådet anser att kommissionens förslag om materiell rättslig grund är lämplig.

4 Konsekvenser av avtalet

Avtalet med Norge stärker EU:s strategiska ställning, vilket är ett av målen i Europeiska unionens rymdstrategi för säkerhet och försvar. Norges tillgång till PRS ligger i Europeiska unionens och Finlands intresse, eftersom det gör det möjligt att utvidga den globala marknaden för PRS-mottagare och därmed generera inkomster för Europeiska unionen.

PRS-avtalet som ingåtts med Norge stöder flera av EU:s prioriteringar, såsom den gröna given, ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, en ekonomi för människor och ett starkare EU i världen. Eftersom Norges geografiska läge nära det arktiska området är strategiskt viktigt, främjar PRS-avtalet också säkerhet samt hållbar utveckling.

Med tanke på budgeten ger Norges deltagande inga externa inkomster som är bundna till dess användningsändamål, eftersom Norge redan årligen deltar i finansieringen av Galileo-programmet. Följaktligen har det inga budgeteffekter.

5 Avtalets förhållande till Finlands lagstiftning, grundlagen samt de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

I enlighet med kommissionens förslag föreslås att avtalet ingås mellan EU och Konungariket Norge, dvs. avtalet är ett unionsavtal. Avtalet gäller ett område som uteslutande hör till unionens behörighet.

6 Ålands behörighet

Förslaget har ingen direkt inverkan på Ålands ställning. Vid utarbetande av lagen om rymdverksamhet (63/2018) har man utifrån diskussioner som fördes mellan justitieministeriet och sakkunniga vid Ålands landskapsregering bedömt att med tanke på den behörighetsfördelning mellan riket och landskapet som föreskrivs i självstyrelselagen för Åland hör rymdverksamhet till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 42 punkt i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

7 Behandling av avtalet i Europeiska unionens institutioner och de övriga medlemsstaternas ståndpunkter

Av kontraktsförslaget, som Norge kommer att ansluta sig till som PRS-användare och potentiell tillverkare av mottagare behandlades i rådets rymdarbetsgrupp den 18 november 2024 och behandlingen fortsätter i rådet och parlamentet. Närmare information om tidtabellen för behandlingen har inte getts. Riksdagens ståndpunkt bör vara tillgänglig innan avtalet undertecknas.

8 Nationell behandling av avtalet

Riksdagen fick en utredning om rekommendation till rådets beslut om befogenhet att inleda förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska unionen och Konungariket Norge om villkoren och förutsättningarna för att använda den offentligt reglerade tjänsten i det globala satellitnavigeringssystemet som inrättades genom Galileo-programmet med E-brev (E 118/2013 rd) daterat den 13 september 2013.

U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i transportsektionen (EU-22) 25.-26.11.2024 och i ett skriftligt förfarande i kommunikationssektionen (EU-19) 25.-26.11.2024.

9 Undertecknande och ikraftträdande av avtalet

Tidpunkten för undertecknandet och ikraftträdandet av avtalet är ännu öppen och beror på behandlingens tidtabell.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understöder avtalet med Norge, eftersom det stärker EU:s strategiska ställning, vilket är ett av målen i Europeiska unionens rymdstrategi för säkerhet och försvar. Norges tillgång till PRS ligger i Europeiska unionens och Finlands intresse, eftersom det gör det

möjligt att utvidga den globala marknaden för PRS-mottagare och därmed generera inkomster för Europeiska unionen.